

GWAITH IEUENCTID YNG NGHYMRU: EGWYDDORION A DIBENION

GPSI · PYOG

GRŴP PRIF SWYDDOGION IEUENCTID CYMRU
WALES PRINCIPAL YOUTH OFFICERS' GROUP

CYFLWYNIAD

Mae'r ddogfen hon wedi'i llunio ar gyfer rheolwyr ac ymddiriedolwyr sefydliadau ieuencid, gwleidyddion, aelodau etholedig a swyddogion awdurdodau lleol, ymarferwyr, hyfforddwyr a phobl sy'n hyfforddi i fod yn weithwyr ieuencid. Mae wedi'i hysgrifennu hefyd ar gyfer pobl ifanc, y rhai sydd eisoes yn gweithio mewn sefydliadau ieuencid ynghyd â'r rhai sydd am gael rhagor o wybodaeth am y gwahanol fathau o brofiadau y gall sefydliadau ieuencid eu cynnig.

Mae darparu gwasanaethau ieuenctid yn ffordd rymus o ymgysylltu â phobl ifanc a gwranddo arnynt. Yng Nghymru, mae 'Mesur Hawliau Plant a Phobl Ifanc 2011' yn cryfhau a meithrin dull seiliedig ar hawliau Llywodraeth Cymru o lunio polisiau ar gyfer plant a phobl ifanc yng Nghymru. Mae'n rhaid i Weinidogion Cymru roi sylw dyledus i'r hawliau yng Nghonfensiwn y Cenedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (CCUHP) wrth wneud penderfyniadau am bolisiau neu ddeddfwriaeth newydd neu wrth adolygu neu newid polisiau sy'n bodoli'n barod. Yna, o 1 Mai 2014, mae'n rhaid i Weinidogion Cymru roi sylw dyledus i'r hawliau yn y Confensiwn pryd bynnag y byddant yn defnyddio eu pwerau neu eu dyletswyddau cyfreithiol.

Mae'r Strategaeth Genedlaethol ar gyfer y Gwasanaeth Ieuenctid yng Nghymru (gweler Adran 08, 'Cyfeiriadau at Ffynonellau Gwybodaeth Eraill') yn nodi ein blaenoriaethau cenedlaethol ar gyfer y Gwasanaeth Ieuenctid ac ar gyfer cefnogi pobl ifanc yng Nghymru.

Er bod y sector gwaith ieuenctid yng Nghymru yn cydnabod ac yn cyfrannu at nifer o flaenoriaethau polisi cenedlaethol fel y Strategaeth Genedlaethol ar gyfer y Gwasanaeth Ieuenctid yng Nghymru, mae'n ceisio ymateb i bolisiau a dylanwadu arnynt ar sail y gwerthoedd a'r egwyddorion a nodir yn y ddogfen hon.

Mae'r ddogfen Gwaith Ieuenctid yng Nghymru: Egwyddorion a Dibenion, wedi'i llunio gan gynrychiolwyr y sectorau gwaith ieuenctid gwirfoddol ac awdurdodau lleol yng Nghymru. Mae fersiwn ar y we, sydd ar gyfer pobl ifanc yn bennaf, ar gael yn www.cwvys.org.uk neu www.wlga.org.uk

BETH YW GWAITH IEUENCTID?

Mae gwaith ieuencid yng Nghymru yn seiliedig yn bennaf ar berthynas wirfoddol rhwng pobl ifanc a gweithwyr ieuencid. Mae'r Gwasanaeth Ieuencid yn hawl cyffredinol sydd ar gael i bob person ifanc rhwng 11 a 25 oed.

Mae gwaith ieuencid yn parchu safbwyntiau a barn pobl ifanc drwy eu cael nhw i gyfrannu at y gwaith o gynllunio, creu a sefydlu gwasanaethau a darpariaeth sy'n diwallu eu hanghenion a bodloni eu dyheadau. Mae'r ddarpariaeth yn dibynnu ar gyfranogiad pobl ifanc gan ystyried eu gofynion, eu dymuniadau, eu diddordebau a'u dyheadau.

Mae gwaith ieuencid yn darparu a hwyluso:

- ▶ lleoedd a pherthnasau lle gall y bobl ifanc fwynhau eu hunain, teimlo'n ddiogel, derbyn cefnogaeth a chael eu gwerthfawrogi a chael mwy o reolaeth dros eu bywydau, a chydabod a gwrthsefyll y dylanwadau niweidiol a all effeithio arnynt;

- ▶ cyfleoedd a phrofiadau addysgol heb fod yn ffurfiol, anffurfiol a strwythuredig sy'n herio'r sefydliadau ar bobl ifanc eu hunain i wella eu datblygiad personol, cymdeithasol a gwleidyddol;
- ▶ mynediad i gyngor, gwybodaeth, cymorth ac arweiniad perthnasol.

Bydd gwaith ieuencid da yn rhoi cyfleoedd i bob person ifanc, yn eu cefnogi drwy ddatblygiadau pwysig yn eu bywydau, yn eu cynorthwyo i ddeall eu hawliau ac yn eu hannog i ddatblygu eu gwybodaeth a'u sgiliau.

Beth yw gwaith ieuencid?

Prif ddiben gwaith ieuencid yw... *"galluogi pobl ifanc i ddatblygu'n gyfannol, gan weithio gyda nhw i hwyluso eu datblygiad personol, cymdeithasol ac addysgol, er mwyn eu galluogi i ddatblygu eu llais, eu dylanwad a'u lle mewn cymdeithas a gwireddu eu llawn botensial."*

Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol Gwaith Ieuencid

DARPARU GWAITH IEUENCTID YNG NGHYMRO

Mae'r sector gwirfoddol ac awdurdodau lleol yn darparu gwaith ieuencid, a hynny trwy leoliadau gwaith ieuencid a dulliau amrywiol.

Lleoliadau:

- gwaith mewn canolfannau;
- gwaith ar y stryd, gwaith allgymorth a gwaith symudol;
- gweithio gydag ystod eang o aelodau'r gymuned o bob oedran;
- gwaith preswyl;
- darpariaeth sy'n targedu grwpiau penodol mewn amgylcheddau amrywiol, gan gynnwys, er enghraifft,

Dulliau:

- arbenigeddau cwricwlwm fel y celfyddydau a diwylliant, cymorth cyntaf, chwaraeon ac ati;
- fforymau a chynghorau ieuencid;
- gwasanaethau gwybodaeth, cyngor, arweiniad a chwnsela;
- gwaith prosiect;
- gwaith grŵp;
- gwaith un i un;
- defnyddio technolegau newydd a'r cyfryngau;
- cyfleoedd i bobl ifanc gymryd rhan mewn prosesau gwneud penderfyniadau;
- cyfleoedd ar gyfer gwirfoddoli yng Nghymru, y DU ac yn rhyngwladol.

Mae cydweithio a phartneriaeth rhwng sefydliadau yn aml yn elfen allweddol o ddarparu gwaith ieuencid.

Er bod gwaith ieuencid yn cael ei gynnis gan ddau sector penodol – statudol a gwirfoddol – mae'r sectorau yn gweithio gyda'i gilydd i sicrhau'r canlyniadau gorau posibl ar gyfer pobl ifanc.

EGWYDDORION GWAITH IEUENCTID YNG NGHYMRU

- Mae gwaith ieuencid yn seiliedig ar ymgysylltiad gwirfoddol pobl ifanc.
- Dylai pobl ifanc fod yn bartneriaid â grym yn y prosesau a'r cyfleoedd y mae sefydliadau ieuencid yn eu darparu.
- Mae gwaith ieuencid yn dechrau ym mha bynnag gyfnod y mae pobl ifanc yn eu bywydau, beth bynnag fo'u hamgylchiadau, ac mae'n cydnabod eu llawn botensial.
- Mae egwyddorion cydraddoldeb a chynhwysiant yn hollbwysig i waith ieuencid.
- Mae gwaith ieuencid yn cydnabod bod gan bobl ifanc hawliau ac yn ceisio gweithredu ar sail hawliau.
- Mae gwaith ieuencid yn cydnabod bod gan bobl ifanc gyfrifoldebau a bod gofynion arnynt. Mae gwaith ieuencid yn ceisio'u helpu i fynd i'r afael â'r gyfrifoldebau a'r gofynion hynny.
- Mae gwaith ieuencid yn canolbwyntio yn y bôn ar weithgareddau ffurfiol a heb fod yn ffurfiol. Mae gweithgareddau anffurfiol yn manteisio ar gyfleoedd nad ydynt wedi'u cynllunio o reidrwydd. Mae gweithgareddau heb fod yn ffurfiol yn darparu cyfleoedd sydd wedi'u cynllunio y tu allan i systemau ffurfiol fel addysg yn yr ysgol. Gall y naill a'r llall arwain at achrediad neu gydnabyddiaeth.
- Mae gweld gwaith ieuencid fel partneriaeth â phobl ifanc y tu hwnt i ofynion ffurfiol neu gyfreithiol yn elfen bwysig o sicrhau bod pobl ifanc yn ymgysylltu o ddewis.
- Mae pwysigrwydd darparu amgylcheddau diogel ar gyfer pobl ifanc a chefnogi diogelwch yn ogystal â datblygiad a lles pobl ifanc wrth wraidd gwaith ieuencid.

DIBENION GWAITH IEUENCTID YNG NGHYMURU

Bwriad gwaith ieuencid yng Nghymru yw:

- hyrwyddo ac annog yn frwd gyfleoedd i bob person ifanc er mwyn iddynt gyflawni eu potensial fel unigolion â grym ac aelodau o grwpiau a chymunedau;
- cefnogi pobl ifanc drwy newidiadau pwysig yn eu bywydau a'u cynorthwyo i ddeall eu cyfrifoldebau;
- cefnogi pobl ifanc i allu deall ac arfer eu hawliau;
- annog pobl ifanc i ddysgu a datblygu gwybodaeth, dealltwriaeth, agweddau a gwerthoedd ac i wneud defnydd adeiladol o'u sgiliau, eu hadnoddau a'u hamser;
- hyrwyddo cyfleoedd a mynediad i bob person ifanc beth bynnag fo'u hil, rhyw, hunaniaeth rywiol, iaith, crefydd, anabledd, oedran, cefndir neu amgylchiadau personol;
- herio gormes ac anghydraddoldeb;
- cefnogi a galluogi pobl ifanc i fod yn ddiogel.

Mae gwaith ieuencid yng Nghymru hefyd yn:

- cydnabod pwysigrwydd a gwerth y Gymraeg a'r angen i hyrwyddo ei defnydd;
- cydnabod bod Cymru yn wlad sydd ag ieithoedd a diwylliannau amrywiol;
- cydnabod pwysigrwydd datblygu cynaliadwy a rhoi'r wybodaeth a'r sgiliau i bobl ifanc er mwyn iddynt allu dylanwadu ar y dyfodol;
- annog pobl ifanc fel dinasyddion lleol, cenedlaethol a byd-eang i arfer eu cyfrifoldebau;
- annog pobl ifanc i amddiffyn eu hawliau eu hunain a hawliau eraill.

PUM PILER GWAITH IEUENCTID YNG NGHYMRU

Mae gan waith ieuenctid sail gwerthoedd sy'n seiliedig ar barchu pobl ifanc ac ar egwyddorion cynhwysiant a chyfle cyfartal. Mae ei berthynas wirfoddol â phobl ifanc yn golygu ei fod yn cynnig cyfleoedd ar gyfer dysgu sy'n:

ADDYSGOL

Gan alluogi pobl ifanc i ennill y sgiliau, gwybodaeth, dealltwriaeth, agweddau a gwerthoedd sydd eu hangen ar gyfer eu datblygiad a'u boddhad personol eu hunain a chyfrannu at gymdeithas fel aelodau o grwpiau a chymunedau, yn lleol, rhanbarthol, cenedlaethol a rhyngwladol.

MYNEGIANNOL

Gan annog a galluogi pobl ifanc i fynegi eu dealltwriaeth a'u gwybodaeth, ynghyd â'u syniadau, barn, emosïynau a dyheadau drwy amrywiaeth eang o gyfleoedd creadigol a heriol yn aml.

CYFRANOGOL

Gan annog a chefnogi pobl ifanc i fod yn bartneriaid a rhannu cyfrifoldebau am y cyfleoedd, y prosesau dysgu a'r strwythurau gwneud penderfyniadau sy'n effeithio ar eu bywydau ac ar eu hamgylcheddau eu hunain ac ar fywydau ac amgylcheddau eraill.

CYNHWYSOL

Gan alluogi pobl ifanc i ddatblygu gwybodaeth, dealltwriaeth ac agweddau ac ymddygiad cadarnhaol mewn perthynas â:

- hunaniaeth ac amrywiaeth hiliol, cymdeithasol a diwylliannol;
- treftadaeth;
- ieithoedd a gwerth eu hiaith eu hunain ac ieithoedd eraill;
- dinasyddiaeth;
- parchu dewisiadau pobl eraill.

GRYMUSOL

Gan roi'r ddealltwriaeth a'r sgiliau i bobl ifanc er mwyn iddynt allu arfer eu hawliau, gan gynnwys:

- cydnabod bob gan bob person ifanc hawliau a bod hyn yn cynnwys parchu hawliau eraill;
- cefnogi pobl ifanc i gyflawni eu cyfrifoldebau fel dinasyddion ac aelodau o'u cymunedau;
- annog pobl ifanc i ymddiddori yn y materion personol, cymdeithasol a gwleidyddol sy'n effeithio ar eu bywydau ac ar fywydau eraill a datblygu rhinweddau eraill.

CYFLAWNI GWAITH IEUENCTID O ANSAWDD UCHEL

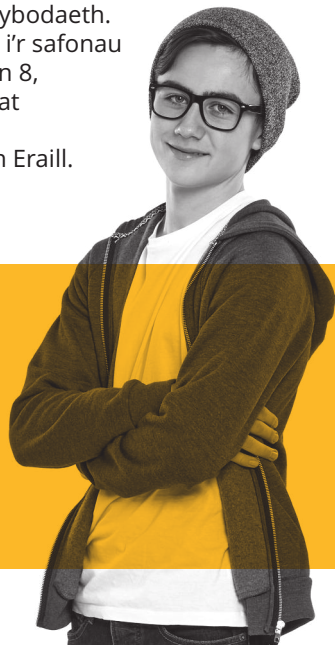
Er mwyn cyflawni Pum Piler Gwaith Ieuencid (gweler Adran 06), mae sefydliadau a gweithwyr ieuencid yn defnyddio prosesau amrywiol, gan gynnwys:

- › meithrin perthynas ac ymddiriedaeth;
- › pwysleisio rôl y person ifanc ym mhrosesau gwaith ieuencid;
- › asesu anghenion;
- › darparu gwybodaeth;
- › cyfeirio pobl ifanc at ddarpariaeth arall fel sy'n briodol, tra'n cynnig cefnogaeth barhaus yn ôl y gofyn;
- › mentora;
- › eirioli;
- › herio;
- › meithrin datblygiad personol a chymdeithasol a chadernid;
- › cynllunio, monitro a gwerthuso.

Disgwylir i sefydliadau gwaith ieuencid a phawb sy'n ymwneud â gwaith ieuencid asesu canlyniadau ac effaith a gweithredu systemau ar gyfer cynllunio, monitro a gwerthuso pob agwedd ar eu gwaith gyda phobl ifanc. Dylai sefydliadau a gweithwyr ieuencid unigol allu defnyddio dulliau hunanasesu i nodi sut mae pobl ifanc yn elwa a myfyrio ar eu hymarfer a'i ddatblygu.

Wrth ddatblygu a gwerthuso eu gwaith, dylai darparwyr ystyried y Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol ar gyfer Gwaith Ieuencid, y Safonau Cyfranogi a'r Safonau Gwybodaeth. Ceir dolenni i'r safonau hyn yn Adran 8, Cyfeiriadau at Ffynonellau Gwybodaeth Eraill.

Mae gwaith ieuencid yn ceisio rhoi'r prosesau hyn ar waith tra'n sicrhau iechyd, lles a diogelwch pobl ifanc.

CGA A GWAITH IEUENCTID

Ar 1 Ebrill 2017, ymunodd gweithwyr ieuentid a gweithwyr cymorth ieuentid cymwysedig ag athrawon ysgol ac athrawon Addysg Bellach, gweithwyr ysgol a chynorthwyrwyr dysgu addysg bellach, ac ymarferwyr dysgu yn y gwaith ar restr Cyngor y Gweithlu Addysg o ymarferwyr cofrestredig, gan sicrhau mai Cyngor y Gweithlu addysg yw'r corff proffesiynol mwyaf yng Nghymru a chanddo dros 80,000 o gofrestrwyr.

Mae hyn yn golygu bod Cymru yn un o'r ychydig wledydd yn y byd sy'n rheoleiddio gweithwyr ieuentid a gweithwyr cymorth ieuentid cymwysedig, gan ddod â sgiliau ac arbenigedd gweithwyr ieuentid a'r rhai hynny sy'n gweithio mewn addysg ffurfiol at ei gilydd a rhoi gwerth ar eu cyfraniad i addysg yng Nghymru.

Drwy sicrhau bod addysg anffurfiol ac addysg yn y gwaith yn uno ag addysg ffurfiol, rydym yn ehangu statws y proffesiwn gwaith ieuentid sy'n aml yn cael ei esgeuluso a'r rôl gynyddol bwysig y mae'n chwarae o ran lles ac addysg pobl ifanc.

Mae tirwedd gwaith ieuentid yng Nghymru yn gyfoethog ac amrywiol ac mae gwasanaethau awdurdodau lleol a sefydliadau gwirfoddol yn cynorthwyo ein gwaith wrth godi proffil y proffesiwn a rhoi llais i'r sector gwaith ieuentid a'r bobl ifanc y maent yn gweithio â nhw. Gellir defnyddio ein data a mewnwelediad unigryw wedyn ar gyfer data a chynllunio ar gyfer y gweithlu.

Sut rydym yn cynorthwyo gwaith ieuentid yng Nghymru

Mae nifer o fanteision yn sgil bod wedi cofrestru gyda Chyngor y Gweithlu Addysg. Mae pob cofrestrwr yn cael mynediad am ddim i'r Pasbort Dysgu Proffesiynol, sef llwyfan ar-lein sy'n caniatáu i ddefnyddwyr gofnodi a myfyrio ar eu datblygiad proffesiynol drwy uwchlwytho dogfennau, fideos,

cyflwyniadau a ffeiliau clywedol wrth i chi ddatblygu yn eich gyrfa. Gall cofrestrwyr hefyd rannu arfer da â chydweithwyr. Mae hefyd yn cynnwys mynediad yn rhad ac am ddim i EBSCO, sef cronfa ddata ar-lein sy'n cynnwys dros 4,500 o lyfrau ac e-lyfrau addysg academaidd.

Rydym hefyd yn cynnig cefnogaeth ac arweiniad llawn trwy gyflwyniadau a gweithdai sydd wedi cael eu creu yn arbennig ble gall cofrestrwyr ddysgu mwy am eu hawliau a'r ymddygiad proffesiynol sy'n ddisgwyliedig ohonyn nhw. Mae ein canllawiau arfer da poblogaidd ar bynciau fel addasrwydd i ymarfer a defnyddio'r cyfryngau cymdeithasol mewn ffordd gyfrifol ar gael ar ein gwefan.

Gall cofrestrwyr hefyd wneud cais am fwsariaeth ymchwil Cyngor y Gweithlu Addysg. Gall y rhai hynny sydd â diddordeb mewn cynnal ymchwil sy'n agos at ymarfer fel rhan o'u datblygiad gyrfaol, ac sy'n diwallu'r gofynion, gael hyd at £2,000 o ran cyllid.

Rhaid i unrhyw un sy'n dymuno gweithio fel gweithiwr ieuentid neu weithiwr cymorth ieuentid cymwysedig yng Nghymru fod wedi cofrestru gyda Chyngor y Gweithlu Addysg. Cysylltwch â ni ar 029 2046 0099 neu anfonwch e-bost at registration@ewc.wales am ragor o wybodaeth.

Dilynwch chi ar Twitter gan ddefnyddio @ewc_cga ac ewch i'n gwefan ar ewc.wales.

CYFEIRIADAU AT FFYNONELLAU GWYBODAETH ERAILL

Bwrdd Gwaith Ieuencid Dros Dro Cymru

E-bost: youthworkboard@gov.wales

Welsh Government Youth Engagement Branch

www.gov.wales

Cyngor Cymreig Gwasanaethau Ieuencid Cymru (CWVYS)

www.cwvys.org.uk/cy/

Grwp Prif Swyddogion Ieuencid (Cymru)

www.wlga.cymru/principal-youth-officers-group-wales

Safonau Addysg a Hyfforddiant Cymru

www.etswales.org.uk

Cyngor y Gweithlu Addysg

www.ewc.wales

Estyn

www.estyn.gov.uk

Cymdeithas Gweithwyr Ieuencid Cymru

www.aywc.co.uk/

Adnoddau Gwaith Ieuencid

www.gwaithieuencidcymru.org.uk

Safonau Galwedigaethol Cenedlaethol

www.youthworkwales.org.uk

Cod Ymddygiad ac Ymarfer Proffesiynol ar gyfer Cofrestreion

www.ewc.wales

Confensiwn y Cenedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (CCUHP)

www.hawliauplant.cymru/

Safonau Cyfranogiad Cenedlaethol dros Blant a Phobl Ifanc

www.plantynghymru.org.uk

Comisiynydd Plant Cymru

www.complantcymru.org.uk

Deddf Dysgu a Sgiliau 2000 (Adran 123)

www.legislation.gov.uk/ukpga/2000/21/contents

Mesur Hawliau Plant a Phobl Ifanc (Cymru) 2011

www.legislation.gov.uk/mwa/2011/2/contents

Senedd Ieuencid Cymru

www.seneddieuencid.cymru/hafan/

Academi Genedlaethol ar gyfer Arweinyddiaeth Addysgol Cymru

www.nael.cymru

Education Act 1996

www.futuregenerations.wales

Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol Cymru

www.futuregenerations.wales